

Ras i order, kapacitetsutnyttjande och i efterfrågan på personal

Konjunkturläget försämras och visar oroande likheter med fjärde kvartalet 2008. Kapacitetsutnyttjandet och efterfrågan på arbetskraft har under senaste kvartalet minskat till nivåer som t o m är lägre än vad som rapporterades under inledningen av finanskrisen i slutet av 2008.

Den exportledda konjunkturedgången har snabbt spridit sig till underleverantörer och till mindre företag. Efterfrågan har kraftigt försämrats och ordervolymer visar en nedgång utan undantag. Orderingången minskar i samtliga delbranscher, för samtliga grupper av leverantörer och storlekar av företag.

Nedgången är särskilt omfattande för underleverantörer, små företag och för tillverkare av investeringsvaror såväl på export- som hemmamarknad. Den mest omfattande minskningen rapporterar leverantörer till bilindustrin, men nedgången är också kraftig för övriga grupper av leverantörer.

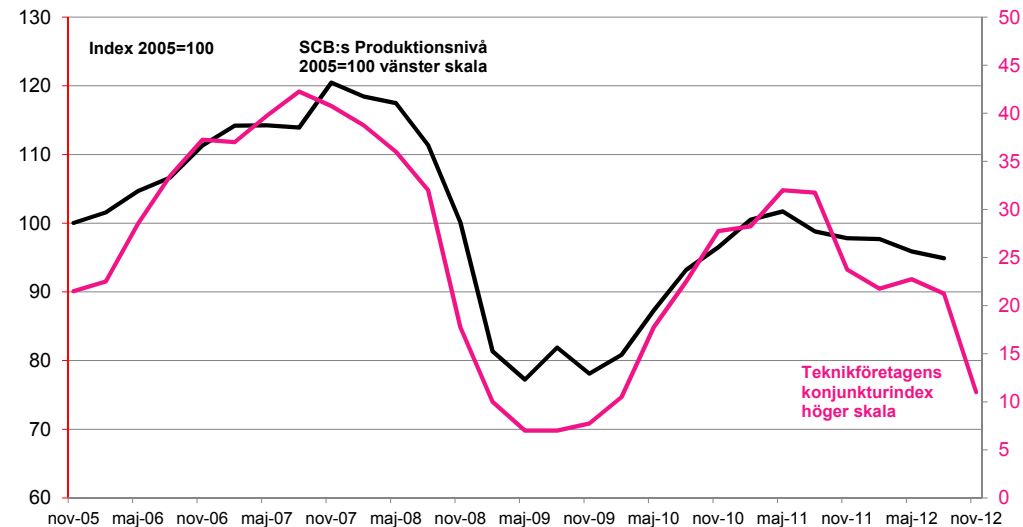
Det breda orderfallet som tidigare rapporterats har följts av

**” Oroande likheter med
finanskrisen 2008**

en omfattande nedgång i såväl kapacitetsutnyttjande som minskad efterfrågan

på arbetskraft. Då orderingången därtill fallit kraftigt kommer med stor sannolikhet kapacitetsutnyttjande och behov av arbetskraft minska ytterligare i början av 2013.

Teknikföretags konjunkturindex indikerar att produktionsnivån minskar i hög grad under sista kvartalet 2012

Teknikföretagens konjunkturindex = Andel företag med fullt kapacitetsutnyttjande, stor orderstock och brist på arbetskraft. Samtliga variabler kan anta värden mellan 0-100. Produktionsindex enl. SCB kvartalsdata enligt IPI

ORDERLÄGET

		Sverige				Export				
		↑	-	↓	=	↑	-	↓	=	
Metallvaruföretag										
aug-11	34%	5	61	34	-29	66%	15	57	28	-13
nov-12		6	39	55	-49	31	12	57	-26	
Varav metallbearbetning										
aug-11	69%	10	45	45	-35	31%	19	62	19	0
nov-12		3	31	66	-63	1	25	74	-73	
Maskinindustri										
aug-11	19%	10	47	43	-33	81%	5	68	27	-22
nov-12		10	30	60	-50	11	17	72	-61	
Leverantörer till maskinindustri										
aug-11	34%	14	38	48	-34	66%	27	17	56	-29
nov-12		7	26	67	-60	22	15	63	-41	
Leverantörer till tele- och elektroindustri										
aug-11	53%	18	37	45	-27	47%	11	42	47	-36
nov-12		5	42	53	-48	2	43	55	-53	
Instrumentindustri										
aug-11	13%	13	83	4	9	87%	6	82	12	-6
nov-12		0	76	24	-24	42	10	48	-6	
Bil- och transportmedelsindustri										
aug-11	19%	18	73	9	9	81%	38	56	6	32
nov-12		0	40	60	-60	21	46	33	-12	
Leverantörer till bilindustri										
aug-11	49%	2	70	28	-26	51%	2	57	41	-39
nov-12		4	9	87	-83	2	12	86	-84	
Leverantörer till bygg och anläggning										
aug-11	39%	4	71	25	-21	61%	15	58	27	-12
nov-12		11	43	46	-35	2	15	83	-81	

		Sverige				Export				
		↑	-	↓	=	↑	-	↓	=	
0-74 anställda										
aug-11	55%	12	58	30	-18	45%	14	63	23	-9
nov-12		10	36	54	-44	8	40	52	-44	
75-150 anställda										
aug-11	47%	9	50	41	-32	53%	14	40	46	-32
nov-12		11	38	51	-40	27	26	47	-20	
151-500 anställda										
aug-11	38%	7	63	30	-23	62%	18	48	34	-16
nov-12		16	30	54	-38	17	29	54	-37	
501- anställda										
aug-11	12%	24	62	14	10	88%	23	67	10	13
nov-12		0	33	67	-67	19	30	51	-32	

Teknikföretag totalt

aug-11	20%	16	59	25	-9	80%	22	63	15	7
nov-12		6	34	60	-54	18	31	51	-33	

Teknikföretag leverantörer totalt

aug-11	44%	6	62	32	-26	56%	12	43	45	-33
nov-12		7	25	68	-61	7	16	77	-70	

ORDERINGÅNGEN KRAFTIGT NED

Teknikföretagens konjunkturbarometer visar en omfattande nedgång i ordervolymer under årets sista kvartal. Takten nedåt är störst för de små företagen vilket visar att den exportledda nedgången slår hårt också på företag som mer är inriktade på svensk hemmamarknad. Raset i efterfrågan är nu i samma storleksordning som under finanskraschen hösten 2008.

Nedgången omfattar nu som då samtliga delbranscher, grupper av underleverantörer, och storleksgrupper av företag. Den mest omfattande minskningen rapporterar leverantörer till bilindustrin. Men även metallarbetande underleverantörer, leverantörer till byggindustrin, till maskinindustrin och till tele- och elektroindustrin visar en tilltagande nedgång i orderingen. Raset i ordervolymer för leverantörer gäller sammantaget i lika hög grad på

export som på den svenska hemmamarknaden.

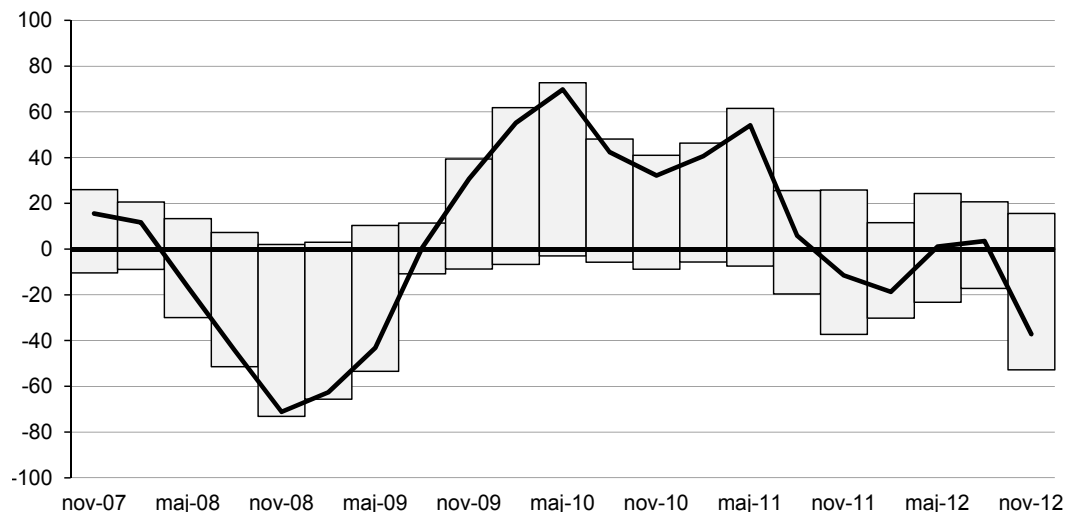
Även för teknikföretag totalt är fallet kraftigt, särskilt på hemmamarknaden. På

” Orderingen
faller nu som
under hösten 2008.

export är det främst en allt sämre internationell efterfrågan på investeringsvaror, särskilt inom Europa, som i ökad omfattning påverkar bl.a. tillverkare av maskinutrustning. För maskinindustrin faller orderingen i den största omfattningen sedan krisåret 2009.

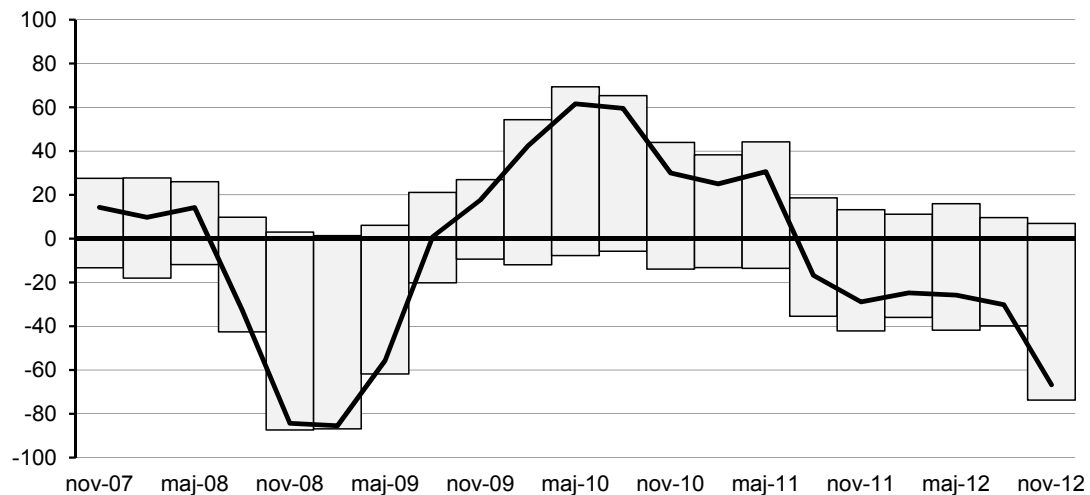
I transportmedelsindustri, som tidigare i år visat på svagt ökad ordergång, minskar nu efterfrågan. Här är dock nedgången på export jämfört med andra delbranscher begränsad. Ordervolymer på hemmamarknaden faller däremot kraftigt.

Ordervolymer faller kraftigt för teknikföretag sammantaget...

Andel teknikföretag (viktat med storlek på försäljningen) som anger att orderingen det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-) jämfört med föregående kvartal. Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens konjunkturbarometer

...och än mer för underleverantörer

Andel leverantörer (viktat med storleken på försäljningen) som anger att orderingen det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-) jämfört med föregående kvartal. Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

ORDERINGÅNGEN I DELBRANSCHER

Efter två kvartal av ökad ordergång minskar återigen ordergången för **transportmedelsindustrin**. Företagen rapporterar en omfattande nedgång från hemmamarknaden, där inget företag rapporterar ökade order och 60 procent minskade ordervolymer.

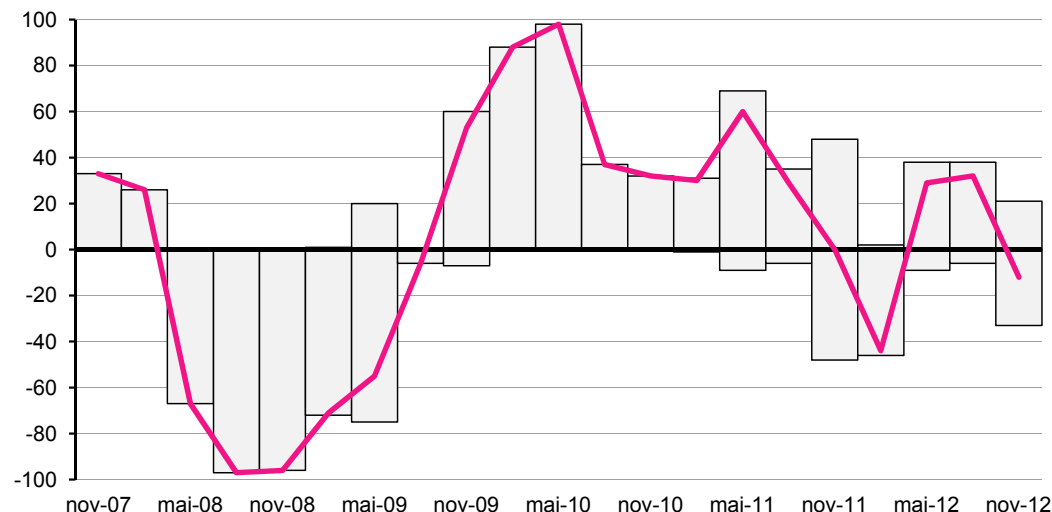
Därtill redovisar företagen återigen minskade order från exportmarknaden efter en ökning under de två föregående kvartalen.

Den mer begränsade nedgången i exportorder för transportmedelsindustrin skiljer sig från vad bilindustrin leverantörer redovisar.

Ser vi till olika stora företag inom transportmedelsindustrin har efterfrågan försvagats det senaste halvåret först för små- och medelstora företag och nu också för större företag. Detta märks också som ett allt sämre utfall av orderstocken storlek. Inget företag rapporterar orderstocken som stor och hela 77 procent orderstocken som liten, vilket är det sämsta utfallet sedan finanskrisen 2009.

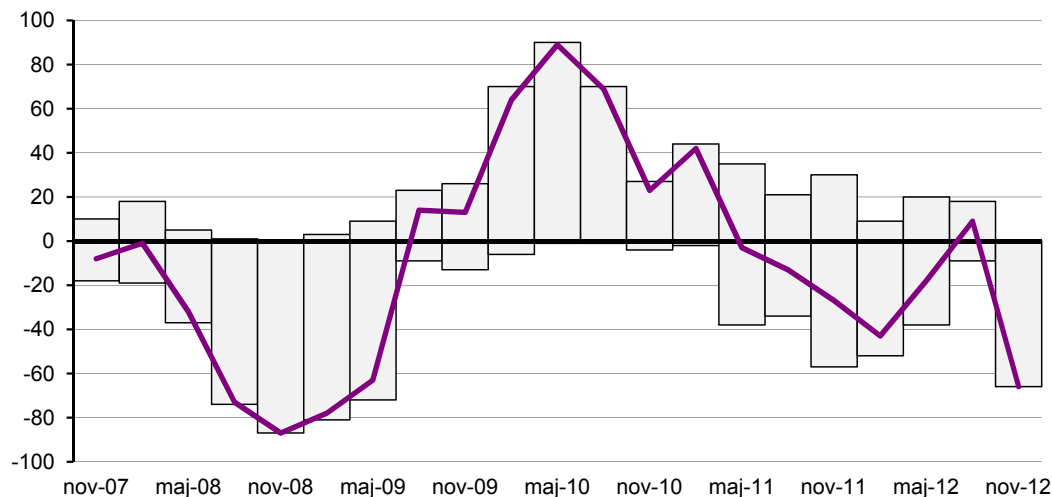
Färdigvarulagren visar marginella förändringar jämfört med tredje kvartalet och 80 procent anser dem som normala.

Transportmedelsindustrins exportorder minskar...

Andel bil- och övriga transportmedelsföretag (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att ordergången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och faller stort på hemmamarknaden

Andel bil- och övriga transportmedelsföretag (viktat med storleken på hemmaförsäljningen) som anger att ordergången på hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Efterfrågan för **leverantörer till bilindustri** har inte bara fortsatt att försämrans, utan också accelererat i slutet av året. Orderingen både från hemmamarknad och från export minskar i samma takt som de katastrofala siffror som dessa leverantörer rapporterade krisåret 2009. Det är nu höga 86 procent av företagen som rapporterar minskade ordervolymer från såväl hemma- som exportmarknaden.

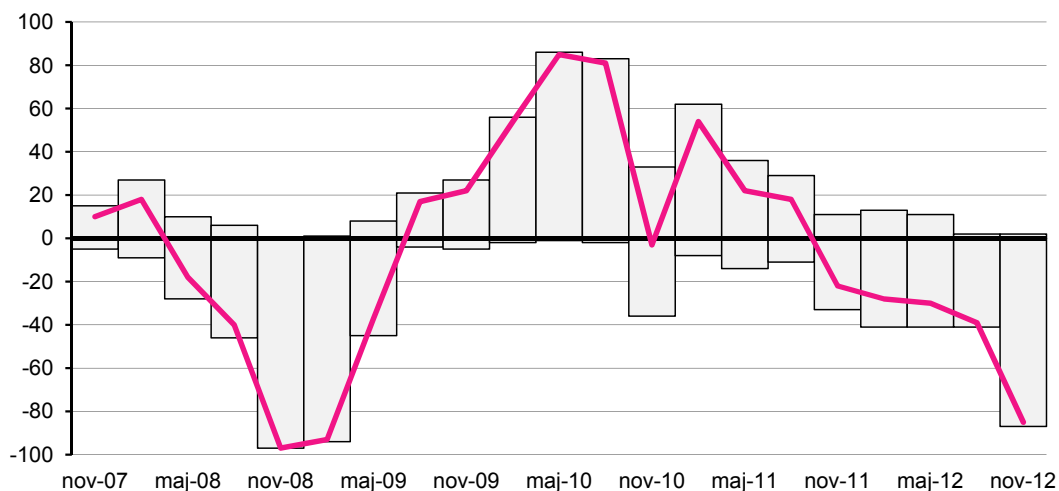
Orderingen för leverantörer till bilindustrin har minskat kvartal för kvartal det senaste året, vilket med raset det

” **Ras i ordervolymer för leverantörer till bilindustrin.**

senaste kvartalet allt mer också märks på orderstocken. Närmare 80 procent av företagen anser orderstocken som liten att jämföra med marginella två procent som anser orderstocken som stor.

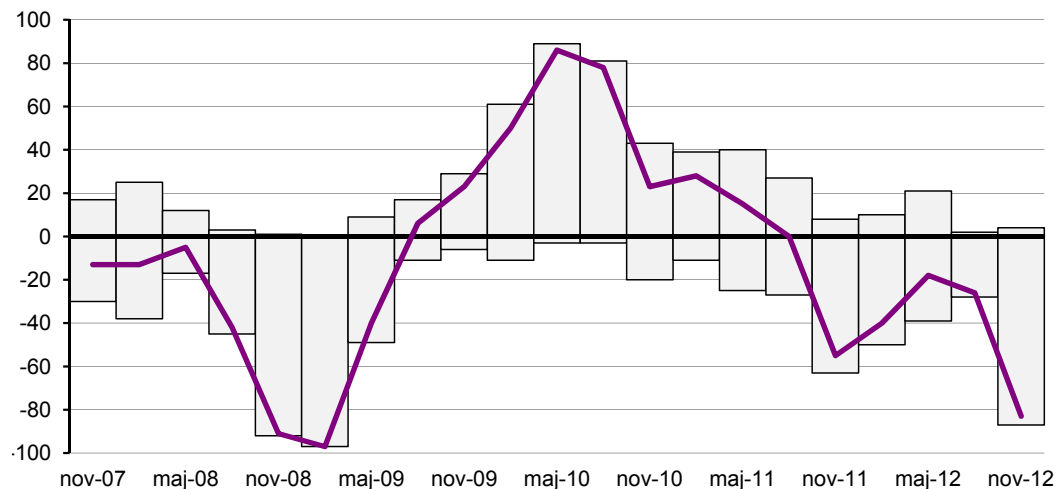
Utfallet av omdömet för färdigvarulagren visar inga större förändringar jämfört med föregående kvartal, och 90 procent anser dem som normala.

Exportorder för bilindustrins leverantörer rasar...

Andel billeverantörer (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingen på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och ras även på hemmamarknaden

Andel billeverantörer (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

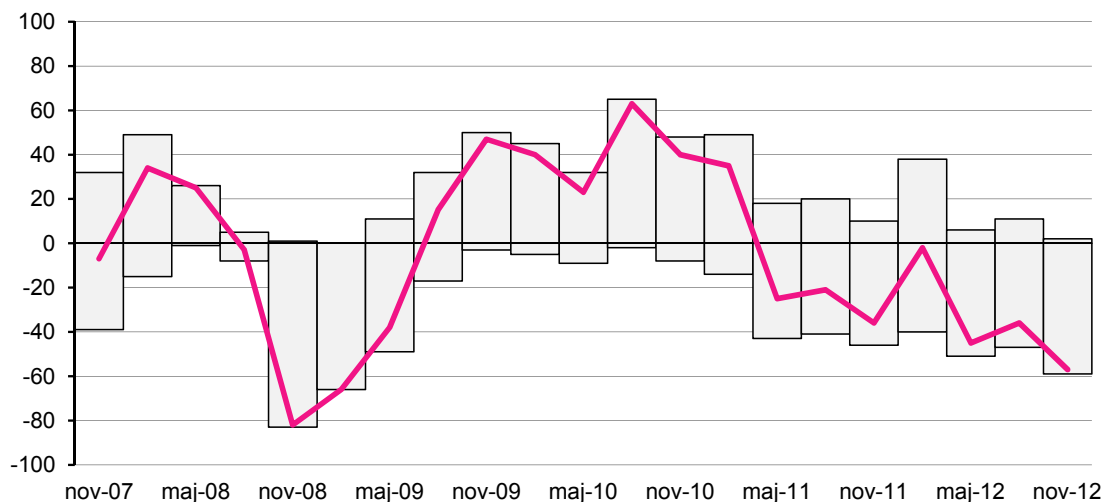
Nedgången i order fortsätter för **leverantörer till tele- och elektroindustri**. Såväl hemma- och exportorder minskar i högre takt jämfört med nedgången under tredje kvartalet. Minskad ordergång har också inneburit krympande orderstockar och tre fjärdedelar av företagen anser orderstocken som mindre än normalt. Föregående kvartal var det hälften av företagen som ansåg orderstocken som mindre än normalt.

Orderingången för **instrumentindustrin** minskar för sjätte kvartalet i rad. Exporten dominerar stort och orderingången fortsätter här att minska men i samma begränsade takt som under föregående kvartal. Efterfrågan från hemmamarknaden försämras och orderingången minskar efter att ha ökat de senaste tre kvartalen.

” Nedgången för leverantörer till tele- och elektroindustrin fördjupas.

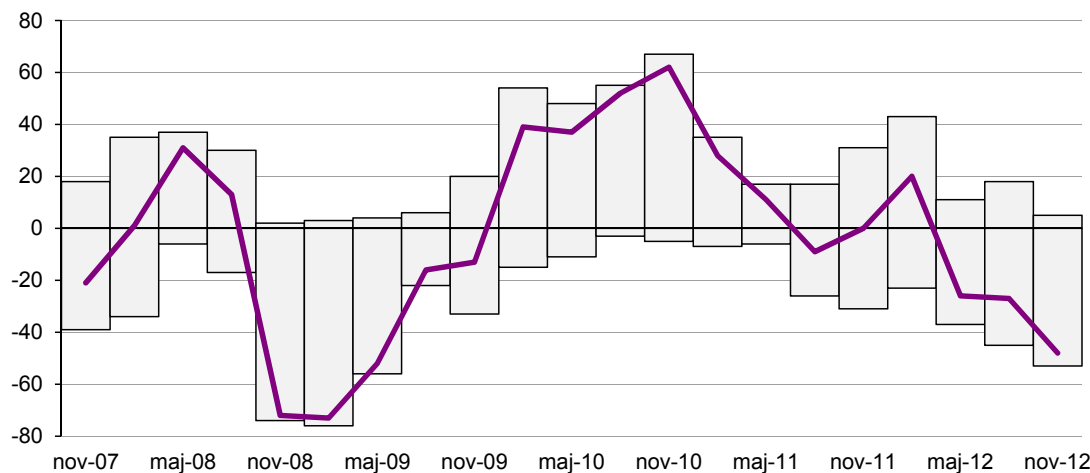
Även tillverkare av **elmaskiner** och elapparater rapporterar sammantaget en minskad ordergång. Orderingången från hemmamarknaden minskar återigen efter en tillfällig ökning under tredje kvartalet. Exportorder fortsätter däremot att minska för sjätte kvartalet i rad och därutöver i högre takt än föregående kvartal. Långa projekt innebär dock att orderstockens storlek fortfarande bedöms som stor av en majoritet av företag.

Orderingången minskar i ökad takt för leverantörer till tele- och elektroindustrin både på export...

Andel leverantörer till tele- och elektroindustrin (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och på hemmamarknaden

Andel leverantörer till tele- och elektroindustrin (viktat med storleken på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-). Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Den internationella efterfrågan för **maskinindustrin** har försämrats betydligt jämfört med tredje kvartalet. Drygt 70 procent av företagen rapporterar minskade exportorder. Detta mot en fjärdedel föregående kvartal. Därtill tilltar nedgången i ordervolymen från hemmamarknaden.

Tillverkare av maskiner till andra industrier (än till teknikföretag) rapporterar minskade ordervolymer från både hemma- och exportmarknad och även här i betydligt högre grad än under tredje kvartalet. Fallet i exportorder är här en direkt återspeglning av nedgången i global tillverkningsindustri.

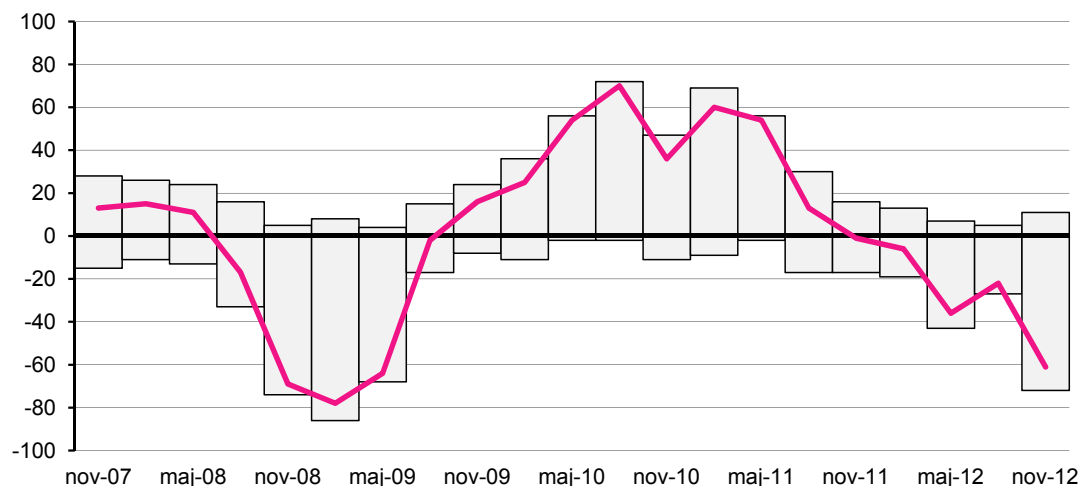
” Snabbt försämrad orderingång för maskinindustrin.

Hemmaorder för denna delbransch är också en hittills tillförlitlig ledande indikator för investeringar i Sveriges tillverkande industri. Investeringarna väntas minska 2013 och med stor sannolikhet i högre omfattning än vad företagens egna planer enligt SCB visade för några veckor sedan.

Andra delbranscher i maskinindustrin rapporterar också en ökad nedgångstakt i order jämfört med tredje kvartalet. Sämre globalt investeringsklimat är även här en viktig förklaring.

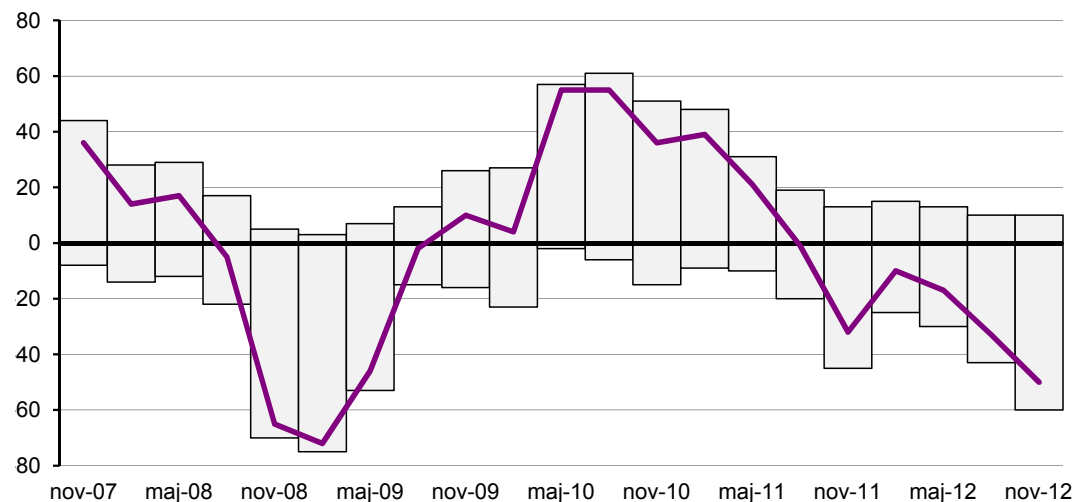
För s.k. allmänna maskiner, vars utrustning också riktar sig mot näringslivet exkl. industrin, är orderingången den sämsta sedan 2009. Höga 70 procent anser här orderstocken som liten och inte ett enda företag rapporterar orderstocken som stor.

Maskinindustrins orderingång faller i ökad omfattning både på export...

Andel maskinföretag (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången på export det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-) jämfört med föregående kvartal. Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och på hemmamarknaden

Andel maskinföretag (viktat med storlek på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat (+) respektive minskat (-) jämfört med föregående kvartal. Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Leverantörer till maskinindustrin redovisar en med maskinindustrin relativt likartad utveckling. Även för leverantörer minskar exportorder i högre omfattning än under tredje kvartalet. Nedgången är dock inte lika djup som nedgången i exportorder för sluttillverkare.

På hemmamarknaden fortsätter även nedgången i order i ökad takt. Två tredjedelar av företagen redovisar minskade hemmaorder mot knappt hälften föregående kvartal. Utvecklingen är här väl i linje med de tre senaste kvartalens

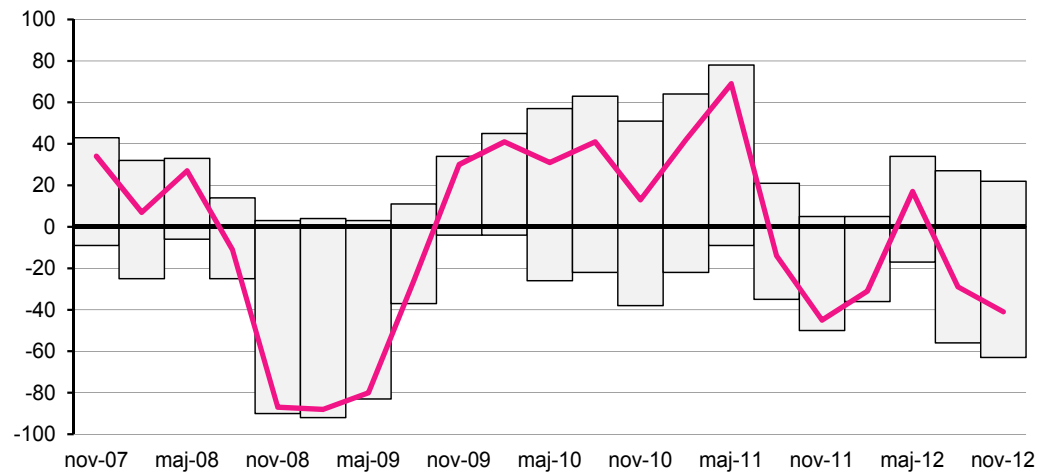
” Försämrad efterfrågan för leverantörer till maskinindustrin.

nedgång för maskinindustrins svenska sluttillverkare.

Försämrad orderingång, som alltså

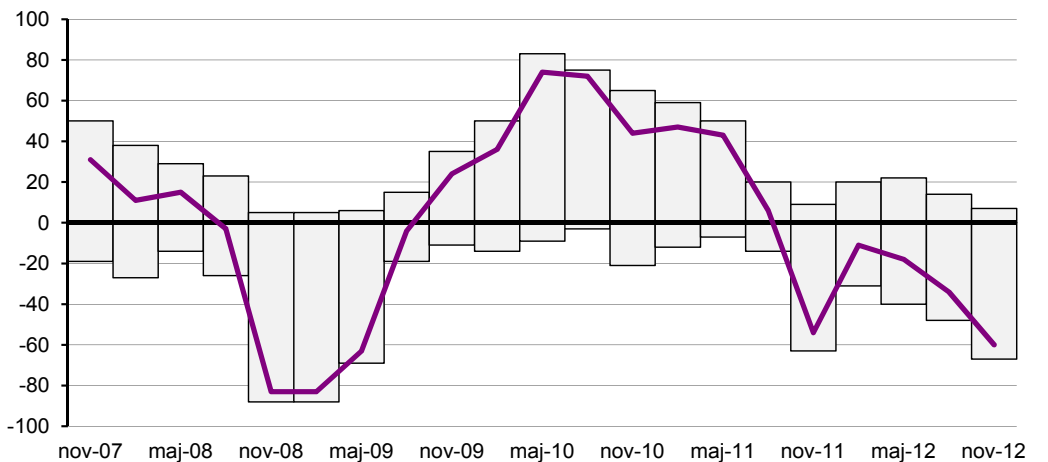
accelererat, kan även utläsas i snabbt krympande orderstockar. Två av tre företag rapporterar nu orderstocken som liten mot vart tredje företag under föregående kvartal.

Exportorder för leverantörer till maskinindustrin fortsätter ned....

Andel företag som levererar till maskinindustrin (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången från exportmarknaden ökat (+) respektive minskat (-) det senaste kvartalet jämfört med föregående kvartal. Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och nedgången på hemmamarknaden tilltar

Andel företag som levererar till maskinindustrin (viktat med storleken på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att orderingången från hemmamarknaden ökat (+) respektive minskat (-) det senaste kvartalet jämfört med föregående kvartal. Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Orderingången för **metallvaruindustrin** minskar för andra kvartalet i rad. Särskilt omfattande är nedgången i efterfrågan från hemmamarknaden där 55 procent av företagen rapporterar minskade order. Siffran kan jämföras med att bara sex procent av företagen anger ökad ordervolym.

Därutöver minskar också efterfrågan från exportmarknaden och i högre omfattning än under tredje kvartalet. Nedgången är dock inte lika omfattande som för hemmamarknaden då vart fjärde företag har ökade exportorder.

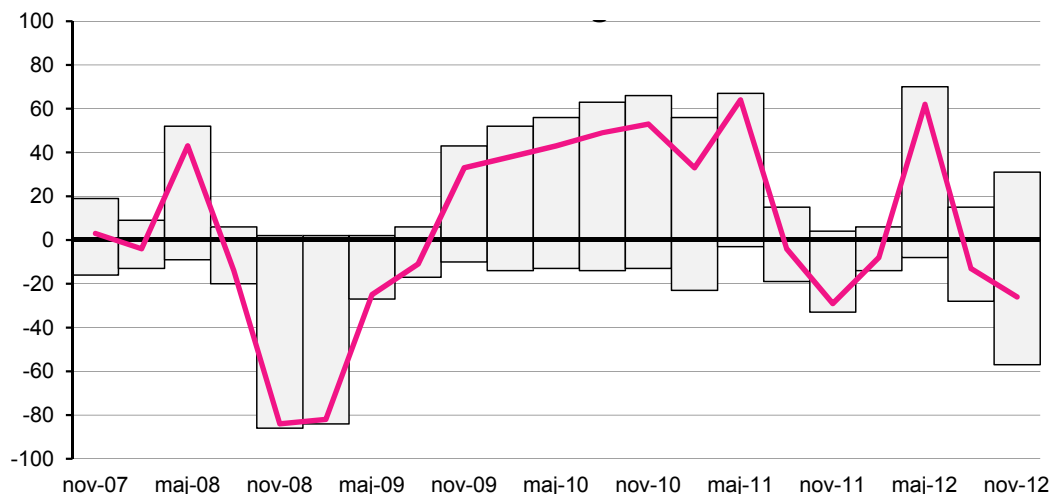
Renodlade metallbearbetande företag, de som utför fräsning, borring, omformning, ytbehandling m.m., rapporterar

”Nedåt för metallvaruindustrin andra kvartalet i rad.

däremot ett ras i efterfrågan. I likhet med andra grupper, där ordervolymer faller kraftigt, har de en ned-

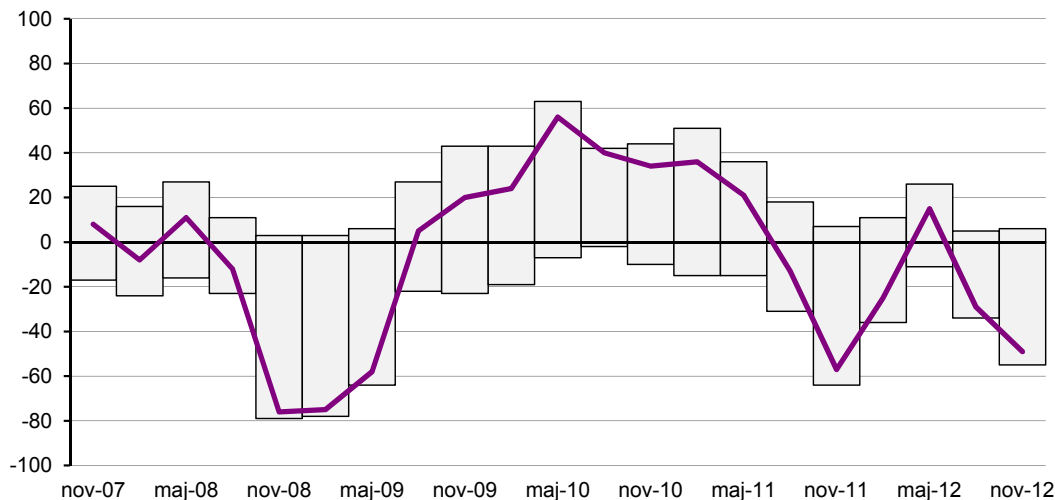
gång i samma höga omfattning som under finanskrisen 2009. Hemmaorder minskar här för två tredjedelar av företagen och endast marginella tre procent rapporterar ökad ordervolym. Exportorder, om än av mindre betydelse för dessa företag jämfört med hemmamarknaden, faller än mer då hela tre fjärdedelar rapporterar minskade ordervolymer på export.

Exportorder för metallvaruföretag minskar ytterligare något...

Andel metallvaruföretag (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången från exportmarknaden ökat (+) respektive minskat (-) det senaste kvartalet jämfört med föregående kvartal. Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens

...och så även på hemmamarknaden

Andel metallvaruföretag (viktat med storleken på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att orderingången från hemmamarknaden ökat (+) respektive minskat (-) det senaste kvartalet jämfört med föregående kvartal. Kurvan visar skillnaden netto (ökat - minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

Leverantörer till bygg- och anläggningsindustri rapporterar ett stort ras i orderingång från exportmarknaden. Endast två procent rapporterar ökade exportorder och höga 83 procent rapporterar en minskning. Siffrorna är i stort sett i paritet med de utfall som noterades under krisåret 2009.

Efterfrågan från hemmamarknaden försämrats också jämfört med tredje kvartalet, men här är nedgången inte

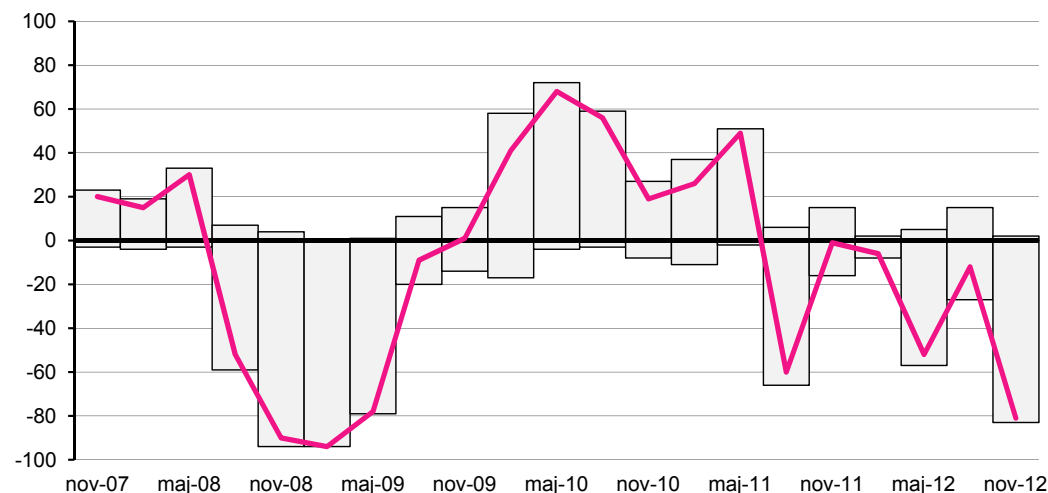
” **Ras i exportorder för leverantörer till byggindustrin.**

lika omfattande som för exportmarknaden. Från hemmamarknaden rapporterar knappt hälften av företagen, 46 procent,

minskad ordervolym och begränsade tio procent en ökning. Tillbakagången på hemmamarknaden är en återspeglning av de negativa konjunktursignaler som byggbranschen i Sverige rapporterat på senare tid.

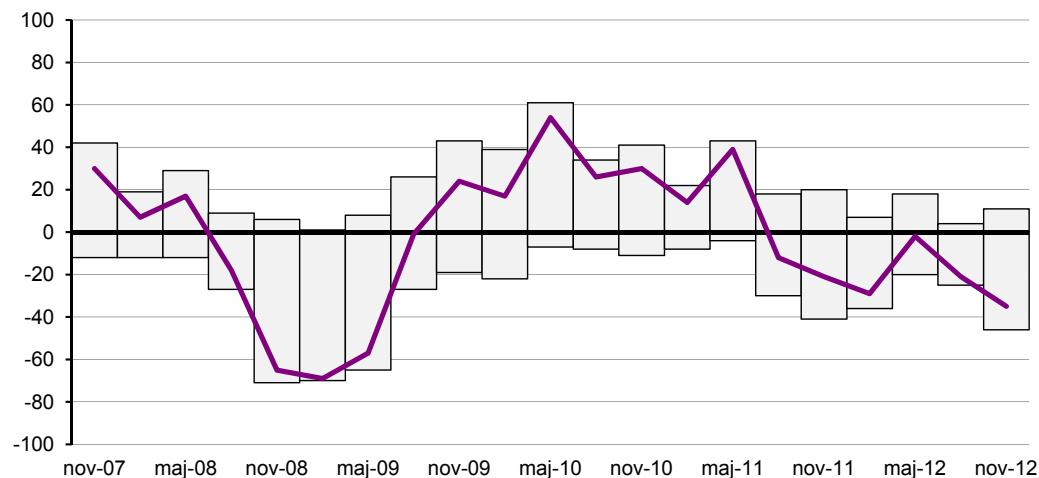
Den minskade orderingången har medfört att orderstocken försämrats i hög omfattning. Drygt 60 procent anser den som mindre än normalt jämfört med vart fjärde företag under föregående kvartal. Endast marginella tre procent anser orderstocken som stor under sista kvartalet i år. Positivt är att färdigvarulagren har reducerats efter en tillfällig ökning under föregående kvartal.

Stor nedgång i exportorder för leverantörer till bygg och anläggningsindustri...

Andel leverantörer till byggindustrin (viktat med storleken på exportförsäljningen) som anger att orderingången på export det senaste kvartalet ökat respektive minskat. Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer.

...och sämre på hemmamarkanden

Andel leverantörer till byggindustrin (viktat med storleken på hemmamarknadsförsäljningen) som anger att order från hemmamarknaden det senaste kvartalet ökat respektive minskat. Kurvan visar skillnaden netto (ökat-minskat). Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa barometer.

PERSONALLÄGET: EFTERFRÅGAN FALLER SNABBT

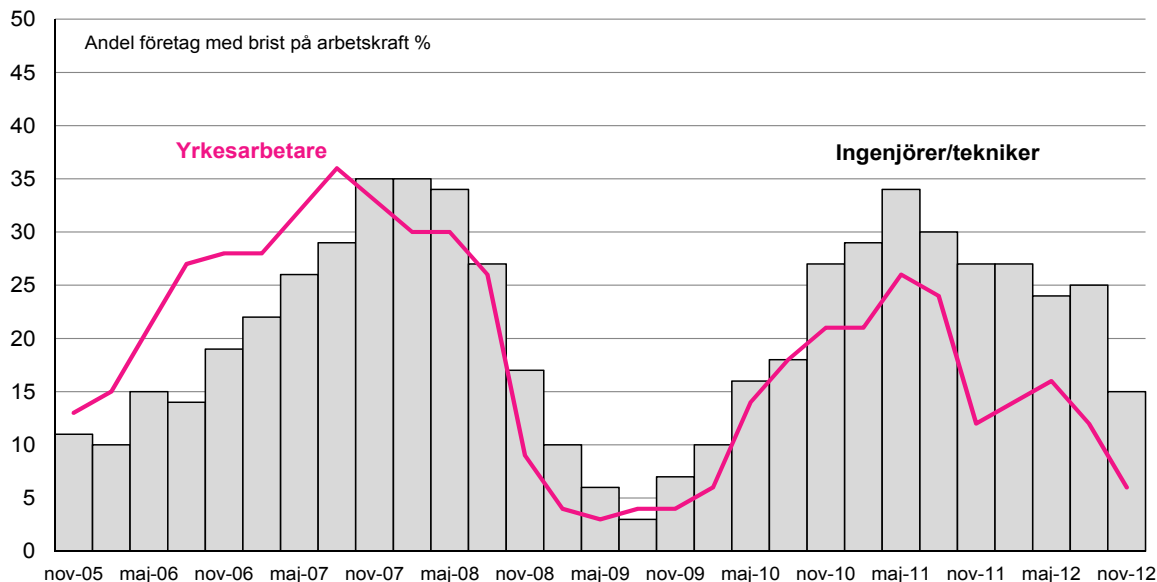
Efterfrågan på **yrkesarbetare** har halverats det senaste kvartalet till en nivå som är lägre än motsvarande nivå fjärde kvartalet 2008. Endast sex procent av företagen rapporterar nu brist på yrkesarbetare. Nedgången omfattar samtliga delbranscher, grupper av leverantörer och storleksgrupper av företag.

Leverantörer till maskin- och till bilindustrin samt transportmedelsindustrin rapporterar de mest omfattande minskningarna. I transportmedelsindustrin rapporterar inte ett enda företag brist på yrkesarbetare. Från en redan tidigare låg nivå rapporterar instrumentindustrin inte heller någon brist på yrkesarbetare.

Bristen på yrkesarbetare har fallit stort i småföretag eller från 16 procent till fem procent av företagen. I stora företagen redovisar endast tre procent av företagen brist. Tidigare i år har efterfrågan på **ingenjörer** varit jämförelsevis hög i förhållande till konjunkturläget. Under sista kvartalet i år minskar dock bristen i hög omfattning eller med tio procentenheter till 15 procent av företagen. Även detta en siffra lägre än för fyra år sedan under finanskraschen. Nedgången omfattar samtliga branscher, underleverantörer och storleksgrupper av företag.

Det är främst tillverkare av investeringsvaror, eller maskinindustrin och tillverkare av elmaskiner, som rapporterar en betydligt lägre efterfrågan. Bristen på ingenjörer i bil- och transportmedelsindustrin samt leverantörer till bil- och maskinindustri har också minskat i hög grad.

Omfattande nedgång i efterfrågan på arbetskraft. Teknikföretag Sverige

Källa: Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer

Andel företag med brist på yrkesarbetare och tekniker/ingenjörer

	Metallvaruföretag	Maskinindustri	Lev. till maskinindustri	Elmaskiner	Lev. till tele- och elektroindustri	Instrumentindustri	Bil- och transportmedel	Lev. till bilindustri	Teknikföretag totalt
Yrkesarbetare									
maj-12	21	16	25	14	20	5	18	17	16
aug-12	13	13	16	9	12	4	11	9	12
nov-12	7	8	7	6	7	0	0	1	6
Tekniker/Ingenjörer									
maj-12	19	31	26	31	29	14	21	20	24
aug-12	19	32	25	38	26	17	19	17	25
nov-12	14	18	10	23	24	14	9	9	15

Aktuellt från Teknikföretagen

Teknikföretagens Konjunkturbarometer

ISSN 1403-9559

Utges i mars, juni, september och december

Teknikföretagen

Box 5510

114 85 Stockholm

Telefon 08-782 08 00

Fax 08-782 09 00

www.teknikforetagen.se

Teknikföretagen

Anders Rune

Telefon 08-782 08 36

anders.rune@teknikforetagen.se

Bengt Lindqvist

Telefon 08-782 08 34

bengt.lindqvist@teknikforetagen.se

Beställning av tryckt exemplar;

www.teknikforetagen.se

B

PORTO
BETALT
SVERIGE

RAS I KAPACITETSUTNYTTJANDET

Andelen företag med fullt kapacitetsutnyttjandet har fallit med hela elva procentenheter till att omfatta 24 procent av företagen. Ett lika kraftigt fall noterades under inledningen av lågkonjunkturen 2008/2009, vilket gör att den nu aktuella nedgången är särskilt oroande. Nedgången följer efter den breda nedgång i ordervolymer som tidigare rapporterats för tredje kvartalet.

Särskilt stort ras redovisar tillverkare av elmaskiner tillsammans med leverantörer till

tele- och elektroindustrin följt av leverantörer till byggindustri. För leverantörer till bilindustri, vilka sedan länge redovisat fallande orderingång sjunker utnyttjandet också i hög omfattning till en låg nivå, eller till 11 procent av företagen.

Den snabba och omfattande nedgången i kapacitetsutnyttjandet är oroväckande och då ordervolymer faller betydligt mer än under tredje kvartal ligger i farans riktning ett fortsatt lägre kapacitetsutnyttjande i början på 2013.

Andel företag med fullt kapacitetsutnyttjande

	nov-12	aug-12
Metallvaruföretag	17	27
Leverantörer till bygg- och anläggning	24	38
Maskinindustri	30	41
Leverantörer till maskinindustri	15	29
Elmaskiner	19	44
Leverantörer till tele- och elektro	13	33
Instrumentindustri	48	50
Bil- och transportmedelsindustri	20	31
Leverantörer till bilindustri	11	23
Totalt teknikföretag	24	35